

SISÄLLYS

1 Johdanto.....	3
2 Projektin taustoista.....	4
3 Projektin kohderyhmät.....	5
4 Projektin tavoitteet.....	6
5 Projektin pedagogiset linjaukset.....	6
6 Projektin toteuttaminen.....	8
Vapaasti valittavat ja valinnaiset opinnot:	
Lähimmäisyys ammatissa -opintopolku.....	9
PALKKI Kuntoutuksen opintokokonaisuudessa.....	13
Diakoninen palvelutoiminta tukihenkilötoimintana.....	14
Tapahtumat ja tempaukset.....	15
7 Yhteistyön monet muodot PALKKI –projektissa.....	15
8 Projektin tuloksia ja arviointia.....	17
9 Johtopäätökset ja jatkosuunnitelmat.....	18
Lähteet.....	19
Liite.....	20

© 2004 Helsingin Diakonissalaitos

Toimituskunta: Pirjo Hynninen, Marna Lehmusojä, Teija Vikman

Kuvitus: Studio Titi

Taitto: Studio Hipateos Oy

Painopaikka: Painotalo Miktor

1 JOHDANTO

Helsingin Diakoniaopistolle laaditussa visiossa ja strategiasuunnitelmassa vuosille 2000-2002 määriteltiin Helsingin Diakoniaopisto "korkeatasoista koulutus- ja kehittämistyötä tekeväksi oppilaitokseksi, jossa on mahdollisuus kasvaa ihmisenä kansainvälisessä maailmassa, toimia siltanrakentajana lähimmäisenrakkautta ja suvaitsevaisuutta osoittaen, kehittää omaa ammatillista osaamista, löytää uusia polkuja työelämään ja uudistaa työelämää". (Helsingin Diakoniaopiston visio ja strategiasuunnitelma 2000-2002, 1999). Oppilaitoksen toiminnan erääksi painopiste-alueeksi määriteltiin kristillisen arvopohjan selkiytyminen diakonista roolia vahvistamalla. (Helsingin Diakoniaopiston toimintasuunnitelma vuodelle 2000, 1999.) Osa tämän tavoitteen toteutumista oli diakonisen palvelutoimintaprojektin aloittaminen keväällä 2000. Palvelukeskuksen toiminnassa pyrittiin myös todentamaan Helsingin Diakonissalaitoksen vastikään uudelleen määrittämää arvopohjaa: asiakaslähtöinen lähimmäisyys, uudistuminen, oma historia sekä ympäristö ja yhteiskunta.

Ajatus erityyppisestä toiminnasta, jossa opiskelijat olisivat mukana ja joka tapahtuisi Diakonissalaitoksen korttelissa, oli elänyt oppilaitoksessa jo pitkään. Eräänlaisena esikuvana oli myös Oulun Diakonissalaitoksen DIASTOP -toiminta, jossa erilaiset ryhmät kokoontuvat opiskelijoiden vetäminä esim. vankilassa ympäri vuoden.

Projektiraportti on laadittu viiveellä, mikä antaa poikkeuksellisesti mahdollisuuden tarkastella myös projektin jälkeistä aikaa.

2 PROJEKTIN TAUSTOISTA

Toisen asteen koulutus uudistus 1.8.1999 pidensi ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutustajan kolmeksi vuodeksi peruskoulupohjaisessa opiskelussa. Ylioppilaspohjainen ja aikuiskoulutus toteutetaan kahdessa vuodessa ottaen kuitenkin aikuiskoulutuksessa huomioon aikaisemmat opinnot ja työkokemus. Samalla uudistus lisäsi työelämän merkitystä koulutuksen toteutuksessa siirtämällä osan tutkinnon mukaisesta ammattitaidosta opittavaksi työpaikoilla oikeissa työtilanteissa työssäoppimisjaksoilla. Vastaavasti lisättiin työpaikkojen mahdollisuuksia osallistua tulevien työntekijöiden ammattitaidon arviointiin.

Opetushallitus velvoitti oppilaitokset laatimaan työssäoppimisen toteutuksen kehittämissuunnitelman saman vuoden syyskuun loppuun mennessä. Helsingin Diakoniaopistossa ko. suunnitelma laadittiin yhdessä työelämän edustajien kanssa. Strategisena valintana oli tiivistää aluksi yhteistyötä Helsingin kaupungin sosiaaliviraston ja terveysviraston keskisen ja pohjoisen alueen, samoilla alueilla toimivien yksityisten palvelujen tuottajien sekä ns. kolmannen sektorin kanssa ja laajentaa yhteistyöaluetta vähitellen. Työssäoppimisen kehittämissuunnitelman yhtenä painopisteenä olivat työelämän kanssa yhdessä perustettavat yhteistyöryhmät. Ryhmiä tehtävänä oli vastata kehittämistyöstä, suunnitella erilaisia opetuskokeiluja ja uusia tapoja toteuttaa työssäoppimista sekä huolehtia ohjaajina toimivien työntekijöiden osallistumisesta työpaikkaohjaajakoulutukseen. Liitteessä on esitetty kaavio Helsingin Diakoniaopiston työssäoppimisen kehittämissuunnitelmasta 1999 (Helsingin Diakoniaopiston työssäoppimisen toteuttamis- ja kehittämissuunnitelma 1999).

Työssäoppimisen kehittämissuunnitelmaan sisältyvät erilaiset opetuskokeilut ja mahdolliset uudet tavat toteuttaa työssäoppimista nivoutuivat palvelutoimintaprojektissa pyrkimykseen oppilaitoksen kristillisen arvopohjan selkiytymisestä diakonista roolia vahvistamalla. Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö myönsi Diakonia-ammattikorkeakoululle ja Helsingin Diakoniaopistolle yhteisesti rahoitusta kahdeksi vuodeksi projektin suunnittelutyöhön ja opetuskokeiluihin sekä vuoden lisärahoituksen Helsingin Diakoniaopistolle. Diakonisen palvelutoiminnan projekti suunniteltiin alun perin vuosiksi 2000-2001, jona aikana oli tarkoitus perustaa diakoninen palvelukeskus ja vakiinnuttaa palvelukeskustoiminta osaksi oppilaitosten perustoimintaa. Projektin suunnittelu- ja kokeiluvaihe sijoittui vuodelle 2000, jolloin Tapio Pajunen Diakonia-ammattikorkeakoulun Alppikadun yksiköstä ja Pirjo Hynninen Helsingin Diakoniaopistosta - molemmat projektissa puolipäiväisesti - laativat projektisuunnitelman ja lähtivät käynnistämään toimintaa kokeiluluontoisesti syksyllä 2000.

Alkuperäisessä projektisuunnitelmassa oli ajatus löytää Diakonissalaitoksen korttelista sopivat tilat, joissa palvelukeskuksesta vastaava työntekijä olisi tavattavissa sovittuina aikoina ja joissa voitaisiin järjestää neuvotteluja, tuutori -tapaamisia sekä ohjattua pienryhmätoimintaa. Pääosin toiminta oli kuitenkin tarkoitus ”jalkauttaa maantieteellisille työskentelyalueille, mah-

dollisuuksien mukaan yhteistyökumppanien tiloihin”. (Diakoninen palvelukeskus PALKKI -projektisuunnitelma, 2000). Palvelukeskusajatuksista luovuttiin jo syksyllä 2000, koska se koettiin toimintaa liian sitovaksi ja suppeaksi. Vuonna 2001 suuntauduttiinkin Diakoniaopistossa jo diakoniseen palvelutoimintaan, joka tavalla tai toisella liittyisi opetussuunnitelman kaikkiin osioihin ja oppilaitoksen kaikkiin opiskelijoihin.

Projektia lähdettiin suunnittelemaan selkeästi yhteistyöhankkeeksi, vaikka molempien oppilaitosten erilainen opiskelija-aines ja rooli kouluttajana tunnistettiin. Tässä raportissa PALKKI -projektia tarkastellaan kolmivuotisena ja lähinnä Helsingin Diakoniaopiston näkökulmasta. Toisin kuin Diakonia-ammattikorkeakoulun puolella, projekti jatkui Helsingin Diakoniaopistolla myös vuoden 2002. Diakonia-ammattikorkeakoulun osuudessa Tapio Pajunen oli mukana vuoden 2000 suunnittelu- ja kokeiluvaiheessa, vuoden 2001 projektissa olivat mukana Ilkka Jääskeläinen ja Eila Jantunen. Diakonia-ammattikorkeakoulun osuus tulee esille tässä raportissa lähinnä projektiin liittyvää yhteistyötä sivuavissa kohdissa.

3 PROJEKTIN KOHDERYHMÄT

PALKIn projektisuunnitelmassa palvelutehtävällä nähdään neljä kohderyhmää: opiskelijat, sosiaali-, terveys- ja diakonia-alan ammattikunta, yhteistyökumppanit ja oppilaitosten taustaorganisaatiot sekä lisäksi yhteiskunnallisen ja asiakasvastuun kautta tuleva tiedotus- ja vaikutamisvastuu.

Opiskelijoille oppilaitosten tehtävänä on tarjota korkeatasoista, ajan tasalla olevaa ammatillista koulutusta. Sosiaali-, terveys- ja diakonia-alan ammattikuntaan nähden oppilaitosten tehtävänä on tuottaa ja määrittää uusia kvalifikaatioita ja olla kehittämässä ammattialan tieto- ja taitoperustaa. Yhteistyökumppaneiden ja oppilaitosten taustaorganisaatioiden suhteen projektisuunnitelmassa nähdään oppilaitosten tehtäväksi olla tutkimus- ja kokeilutoiminnan avulla tukemassa ja kehittämässä näiden palvelutoimintaa. Suurena haasteena nähdään erityisesti Diakonia-ammattikorkeakoulun puolella kunnianhimoisten ja tasokkaiden tutkimus- ja kehittämishankkeiden käynnistäminen. Yhteiskunnallisen ja asiakasvastuun näkökulmasta oppilaitosten tehtävänä on osaltaan toimia syrjäytymisen ehkäisyssä, pääkaupunkiseudulla asuvien ihmisten tarpeet ja tilanteet huomioonottaen. Myös kirkollisen, yhteiskunta- ja koulutuspoliittisen keskustelun käynnistäjän rooli sekä osallistuminen kansalaisyhteiskuntaa tukeviin prosesseihin sisältyvät oppilaitostemme toiminta-ajatukseen.

4 PROJEKTIN TAVOITTEET

Projektin tavoitteena on ollut opiskelijoita, yhteistyökumppaneita ja kansalaisia palvelevan diakonisen toimintajärjestelmän luominen käynnistämällä uusia ja uudenlaisia opetus-, oppimis- ja tutkimushankkeita. Sen tehtävänä on ollut tarjota Helsingin Diakoniaopiston ja Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin Alppikadun yksikön opiskelijoille mahdollisuus osallistua erilaisiin työelämälähtöisiin lyhyt- ja pitkäkestoisiin projekteihin ja palvelutehtäviin. Diakonisen palvelutoiminnan tulisi vastata osaan työssäoppimisen tarpeesta ja luoda uudenlaisia tapoja sen toteuttamiseen. Tavoitteena oli myös löytää luontevia yhteistyömahdollisuuksia ammattikorkeakoulun ja opiston opiskelijoiden kesken. Erityisesti Helsingin Diakoniaopistossa tavoitteeksi asetettiin myös löytää itsenäisiä haasteita aktiivisille opiskelijoille sekä toisaalta tukea enemmän ohjausta tarvitsevien opiskelijoiden yksilöllistä ammatillista kehittymistä ja identiteettiä.

5 PROJEKTIN PEDAGOGISET LINJAUKSET

PALKIn projektisuunnitelmassa kaavailtiin kahta pedagogista näkemystä pohjaksi diakoniselle palvelutoiminnalle: dialogioppimista lähinnä ammattikorkeakoulu-opiskelijoiden kohdalla ja reaaliopetusta lähitoimintajärjestelmän opiskelijoiden kohdalla.

Anneli Sarja (2000) erottaa kaksi dialogioppimisen muotoa, kriittisen ja reflektiivisen dialogin. Kriittiseksi nimettyä dialogioppimista edistää se, että ohjaaja/opettaja rajaa opetuksen toteutusvaiheessa tietyt käsitykset yhteisen oppimisen lähtökohdaksi, vaatii opiskelijoita perustelemaan lausumiaan sekä ohjaa asiakokonaisuuksien eli yksittäisten asioiden välisen yhteyden havaitsemiseen. Kriittisen dialogin keskeisiä piirteitä ovat erilaisuuden esille tuominen, käytännön ongelmatilanteisiin rajautuminen ja kriittisyys. Sen syntymisen edellytyksenä on, että osallistujat paljastavat avoimesti omat näkökulmansa, eikä näitä edes pyritä sulattamaan toisiinsa vaan käytetään hyväksi ongelman tarkastelemiseen monista lähtökohdista. Näin syntyy kokonaan uutta tietoa ongelmasta.

Reflektiivisen dialogin keskeisiä piirteitä ovat ihmisten välisen yhteisyyden korostus, oppijakeskeisyys ja empaattisuus. Sen avulla voidaan yhdistää ryhmän jäsenten erilaisia näkemyksiä toisiinsa ja tuottaa jaettava tietämystä. Tällöin oppimisen ja opetuksen lähtökohdaksi hyväksytään

monenlaisia käsityksiä keskustelun kohteeksi rajatusta asiasta ja myös ohjaajien on ilmaistava omat, ehkä eriävät näkemyksensä. Reflektiivinen dialogi kiinnittyy kuitenkin selvemmin rajattuihin yksittäisiin oppimistilanteisiin. Niille on luonteenomaista, että ohjaaja/opettaja luottaa opiskelijoiden itseohjautuvuuteen yhteisen oppisisällön jäsentämisessä.

Koska palvelutoimintaprojektia kaavailtiin lähihoitajakoulutuksessa toteutettavaksi lähinnä vammaisten ja erityisesti vapaavalintaisten opintojen yhteydessä, lähdettiin pedagogista linjausta etsimään oppilaitoksessa käynnissä olleen aktiivisempaa ohjausta tarvitsevien opiskelijoiden tukemiseen tähtäävän työpajaprojektin kokemuksista sekä reaalipedagogiikasta, joka on kehitetty syrjäytymisuhan alaisten nuorten opetukseen. Aiemmin oli huomattu, että opinnoissaan paremmin menestyvät opiskelijat usein valitsivat vapaasti valittavissa opintokokonaisuuksissa tarjolla olevan kliinisen hoitotyön ja diakonia-vapaaehtoistyön. Vaihtoehtoon, jossa diakonista palvelutoimintaa oli tarkoitus toteuttaa, valikoitui teoriaopinnoissa heikommin menestyviä, mutta työssäoppimisessa hyvin menestyneitä opiskelijoita.

Vilppola (1995) määrittelee reaalipedagogiikan siten, että se on ”oppimista ja kasvatusta tosilojen pohjalta, asettaen nuorelle itselle vain hänelle saavutettavissa olevia päämääriä, jotka ovat nuoren elämänhallinnan kannalta hänelle elintärkeitä”. Samoin hän näkee, että ”on hyvin tärkeää luoda nuorelle aikaisemmista kokemuksista riippumaton mielikuva tulevaisuudessa toteutuvasta mieluisasta työn tuloksesta, onnistumisen kokemuksesta ja myönteisestä suhtautumisesta tulevaisuuteen samalla, kun nuoren kehittyvälle vastuuntunnon annetaan kasvun mahdollisuuksia. Omat kokemukset ja ajattelu ovat oppimisen kannalta tärkeitä. Nuori rakentaa käsityksensä tapahtumista ja ilmiöistä omien kokemustensa ja malliensa perusteella. Oppiminen on aktiivista rakentamista, tietojen tarkentamista ja uudelleen muotoilua, jonka siis nuori itse tekee. Opettaja toimii ohjaajana ja oman tiedonalan asiantuntijana. Tämän lisäksi oppiminen tapahtuu yhteistoiminnallisesti olemassa olevan ympäristön kanssa.”

6 PROJEKTIN TOTEUTTAMINEN

Diakonisen palvelutoiminnan luontevaksi toteuttamiskohdaksi opetussuunnitelmassa tulivat valinnaiset opinnot. Kuten muutkin ammatilliset perustutkinnot, sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja, on laajuudeltaan 120 opintoviikkoa. Opintoviikolla tarkoitetaan arvioitua opiskelijan keskimääräistä 40 tunnin työpanosta opintojen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon 120 ov:n muodostuminen vuoden 2002 opetussuunnitelman mukaan:

Ammatilliset perusopinnot 50 ov

Kasvun tukeminen ja ohjaus 16 ov
Hoito ja huolenpito 22 ov
Kuntoutumisen tukeminen 12 ov

Kaikille yhteiset opinnot 20 ov

Pakolliset opinnot 16 ov
Valinnaiset opinnot 4 ov

Vapaasti valittavat opinnot 10 ov

(joista 2 ov suoritetaan koulutusohjelmaopintojen aikana)

Koulutusohjelmittain eriytyvät ammatilliset opinnot 40 ov

Kaikille yhteisten opintojen ja koulutusohjelmaopintojen aikana suoritettavien valinnaiskursseiden laajuus on yksi opintoviikko, kun taas vapaasti valittavat opinnot koostuvat kahdesta neljän opintoviikon jaksosta.

Helsingin Diakoniaopistossa PALKKI -projektin diakonisen palvelutoiminnan toteuttamiseksi luotiin lähihoitajakoulutuksen valinnaisiin opintoihin Lähimmäisyys ammatissa -oppimispolku, joka käsittää yhden opintoviikon laajuiset kurssit *Aikamme uskonnollisia ilmiöitä* ja *Diakonisen palvelutoiminnan aakkoset* valinnaisista opinnoista sekä kahdeksan opintoviikon mittaisen vapaasti valittavien opintojen *Diakonia ja vapaaehtoistyö* -osion. Diakonista palvelutoimintaa toteutettiin näihin kursseihin sisältyvässä työssäoppimisessa, jonka rinnalla perehdytään teoriaopetuksessa diakoniaan ja vapaaehtoistyöhön. Teoriaopetuksen osuus kahdeksan opintoviikon kurssissa on neljä opintoviikkoa joustavasti toteuttaen ja yhden opintoviikon kurssissa noin puolet tuntimäärästä (20 tuntia).

Näiden lisäksi Kuntoutuksen opintokokonaisuuden alkuosioon sisältyvää työssäoppimista ja siihen liittyvää teoriaopetusta alettiin kehittää palvelutoiminnan suuntaiseksi. Ylioppilaspohjaisille ryhmille, joilla ei ole perusopinnoissa valinnaiskursseja, suunniteltiin työssäoppimisen osana aluksi kahden, myöhemmin yhden opintoviikon laajuinen tukihenkilötoiminta, jota toteutettiin pareittain ensimmäisen lukuvuoden ajan.

Laajempien kokonaisuuksien lisäksi erilaiset tapahtumat ja tempaukset muodostuivat myös osaksi PALKKI -projektia. Niitä toteutettiin joko valinnaisten opintojen yhteydessä esim. Yhteisvastuu -tapahtumaan osallistuminen osana *Diakonia ja vapaaehtoistyö* -kurssia tai soveltuvasti liittyen muuhun opetukseen esim. verempainemittaus Yhteisvastuu -tapahtumassa osana sairaanhoidon opetusta.

Vapaasti valittavat ja valinnaiset opinnot: Lähimmäisyys ammatissa -oppimispolku

Syksyllä 2000 PALKIn kautta toteutui vapaasti valittavien opintojen 10 ov:n kokonaisuus *Diakonia, vapaaehtoistyö, monikulttuurinen hoito* 13 opiskelijan ryhmänä. Tämä ensimmäinen ryhmä opiskeli vielä vanhan opetussuunnitelman mukaan (Helsingin Diakoniaopiston oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma, sosiaali- ja terveysalan perustutkiminto, lähihoitaja, 1999), jossa vapaasti valittavien opintojen opintoviikkomäärä oli suurempi.

Käynnistyneissä PALKIn hankkeissa yhteistyötä tehtiin Kallion alueella aloittaneessa uudella kotiuttamispalvelutoiminnassa Koskelan sairaalan, kunnallisen kotihoidon ja seurakunnan kanssa. Seitsemän opiskelijaa työskenteli tehostetusti sairaalasta kotiutuvien ensimmäisten viikkojen aikana heidän kodeissaan. Samalla kartoitettiin ja ohjattiin eteenpäin seurakunnan diakoniatyön asiakkaisiksi sitä toivovat henkilöt. Näin pyrittiin myös löytämään sitä piilossa olevaa hätää, johon nykyiset auttamiskanavat eivät riitä.

Toinen yhteistyökumppani oli Helsingin Diakonissalaitoksen ylläpitämä somaliäitien ja lasten viikoittainen uimakoulu Kotikallion vanhusten keskuksessa, jossa ohjasi ja avusti neljä opiskelijaa. Toiminta oli erittäin suosittua ja äitejä sekä lapsia oli kerrallaan mukana useita kymmeniä. Erityisesti kotona lapsiaan hoitaville äideille kokoontumisella oli suuri merkitys. Monet kokivat itsensä eristäytyneiksi sekä sosiaalisesta yhteisöstään että suomalaisesta yhteiskunnasta. Vesi elementtinä ja uimaan oppiminen toivat virkistystä, koska uskonnollisista ja kulttuurisista syistä naiset eivät voineet mennä tavalliseen uimahalliin uimaan.

Näiden lisäksi Niemikotisäätiön Kallion tukiasunnoissa kaksi opiskelijaa suunnitteli ja toteutti itsenäisesti mielenterveysasiakkaille "ruohonjuuritason" kuntouttavaa toimintaa, jonka tarkoituksena oli lisätä asukkaiden itsenäisyyttä ja osallisuutta yhteiseen elämään.

Diakonia, vapaaehtoistyö ja monikulttuurinen hoito -opintokokonaisuus oli hyvin toimiva. Työssäoppiminen toteutettiin siten, että opiskelijat olivat kaksi tai kolme päivää viikossa työssäoppimisessa ja muut päivät teoriaopinnoissa opistolla. Pitkäjänteisyyttä työssäoppimisessa pyrittiin tukemaan lisäksi siten, että useat opiskelijoista olivat suorittaneet edeltävän Kuntoutumisen tukemisen opintokokonaisuuden työssäoppimisen samassa paikassa ja saattoivat tällä jaksolla syventää ja soveltaa aiemmin oppimaansa. Työssäoppimista tuki viikoittainen opetuksellinen työnohjausryhmä. Palaute oli pääosin positiivinen sekä opiskelijoilta että yhteistyökumppaneilta. Jotkut olisivat tosin toivoneet työssäoppimisen jakson olevan yhtäjaksoinen, toisista taas toteutettu malli oli parempi.

Syksyllä 2000 toteutui myös kaksi yhden opintoviikon valinnaiskursssia: *Aikamme uskonnollisia ilmiöitä* (17 opisk.) ja *Diakonisen palvelutoiminnan aakkoset* (19 opisk.). Aikamme uskonnolliset ilmiöt -kurssilla käsiteltiin aikamme monien uskonnollisten ilmiöiden kohtaamista maamme muuttuvassa ja muuttuneessa kulttuurisessa ja uskonnollisessa tilanteessa sekä hengellisten tarpeiden kohtaamista lähihoitajan työssä. Diakonisen palvelutoiminnan aakkoset -kurssin toiminnallinen osuus toteutettiin yhteistyössä Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa osallistumalla avustajina ja ohjelmansuorittajina CP-yhdistyksen joulujuhlaan oppilaitoksen auditoriossa. Opiskelijat osallistuivat myös juhlan suunnitteluun. Koska Diakonisen palvelutoiminnan aakkoset -kurssin opiskelijat olivat lähihoitajaopinnoissaan vasta alkuvaiheessa, pitivät Diakonia, vapaaehtoistyö ja monikulttuurinen hoito -kurssin opiskelijat heille koulutusiltapäivän CP-vammaisen kanssa toimimisesta. Palaute joulujuhlasta ja koko kurssista oli positiivinen. Eräs opiskelija kirjoitti:

- Joulujuhlassa oli kivaa ja oppi uusia asioita, esim. CP-vammaisten kanssa työskentely onnistui paremmin kuin kuvittelin sen menevän.

Keväällä 2001 vapaasti valittavat opinnot *Diakonia ja vapaaehtoistyö* toteutettiin uuden opetussuunnitelman mukaisesti kahdeksan opintoviikon mittaisena 16 opiskelijan ryhmälle. Kahdeksan opintoviikkoa jaettiin kahteen neljän opintoviikon mittaiseen jaksoon, joista toinen oli työssäoppimispainotteinen. Kallion alueen kotiuttamispalveluhankkeessa oli nyt mukana niin monta opiskelijaa, että osa heistä oli Alppilan kotihoidon puolella. Ongelmaksi muodostui, että uuden opetussuunnitelman mukaan opiskelleet opiskelijat eivät olleet suorittaneet kotihoidon työssäoppimisjaksoa osana Hoidon ja huolenpidon opintokokonaisuutta, joten heillä ei ollut valmiutta kotona tapahtuvaan työskentelyyn eikä kotihoidon perustaitoja. Sen vuoksi työssäoppimisen luonnetta suunnattiinkin enemmän virkistystyön ja virikkeiden tuottamiseen asiakkaille. Opiskelijoita oli mukana edelleen avustamassa somalinaisten uimaryhmässä, joka oli siirtynyt Helsingin seurakuntayhtymän uimahalliin ja Jakomäen uimahallissa alkaneessa somalinaisten ja tyttöjen uimakoulussa.

Valinnaisella yhden opintoviikon *Diakonisen palvelutoiminnan aakkoset* -kurssilla oli yhdeksän opiskelijaa keväällä 2001. Kurssin toiminnallinen osuus toteutettiin tällä kertaa ohjelmallisilla virkistyshetkillä Roihuvuoren vanhusten keskuksen osastolla. Myös opintoviikon mittainen Aikamme uskonnolliset ilmiöt -valinnaiskurssi toteutettiin keväällä 2001 ja siihen osallistui 27 opiskelijaa.

Syksyllä 2001 vapaasti valittavien opintojen *Diakonia ja vapaaehtoistyö* -kurssilla oli 18 opiskelijaa. Yhteistyökumppaneiksi tulivat nyt myös monikulttuurinen päiväkotiki Sahrami ja Diakonissalaitoksen päihdekahvila Stoori Itäkeskuksessa. Stoorissa ollut opiskelija sai erinomaisesti onnistuneesta työssäoppimisjaksostaan Stoori-stipendin, joka jaettiin tällöin ensimmäisen kerran.

Syksyllä 2001 toteutui myös yhden opintoviikon *Aikamme uskonnolliset ilmiöt* -valinnaiskurssi, johon osallistui 29 opiskelijaa.

Keväällä 2002 vapaasti valittavien opintojen opintokokonaisuuden vaihtoehtojen rakenteeseen tehtiin muutoksia. *Kliininen hoitotyö* -vaihtoehdosta poistettiin kokonaan työssäoppiminen ja jäljelle jäi neljän opintoviikon teoriaosio. Opiskelijoille annettiin myös mahdollisuus valita Diakonia ja vapaaehtoistyön opintokokonaisuus joko kahdeksan tai neljän opintoviikon mittaisena. Jos opiskelija valitsi neljän opintoviikon vaihtoehdon, sai hän työssäoppimispainotteisen osion pariksi tällöin neljän opintoviikon mittaisen vain teoriaopintoja sisältävän Kliininen hoitotyö -vaihtoehdon.

Keväällä 2002 *Diakonia ja vapaaehtoistyö* -opintokokonaisuuteen osallistui 17 opiskelijaa neljän opintoviikon ajan ja 4 opiskelijaa kahdeksan opintoviikon ajan. Myöhemmillä kursseilla opiskelijoiden valinnat painottuivat vielä selkeämmin lyhyempään vaihtoehtoyhdistelmään, mikä kuihdutti kahdeksan opintoviikon Diakonia ja vapaaehtoistyön vaihtoehdon lähes olemattomiin. Uusi rakenne toi tullessaan muitakin ongelmia. Käytännön syistä useat Diakonia ja vapaaehtoistyön vaihtoehdon neljäviikkoisena suorittavat opiskelijat jatkoivat työssäoppimistaan aikaisemmassa Kuntoutuksen tukemisen opintokokonaisuuden työssäoppimispaikassaan. Jaksosta puuttui kuitenkin riittävä teoriaosuus, joka olisi valmistanut työssäoppimiseen. Työssäoppimisen omaleimaisuus hävisi ja tavoitteita sekä perusteluja jaksolle oli vaikea sekä yhteistyökumppaneiden että opiskelijoiden löytää, koska useat työssäoppimisen paikat eivät olleet riittävän diakonisia tai niistä puuttui vapaaehtoistyön näkökulma. Myös jakson lyhyttä kritisoitiin. Kun vielä kaksiviikkoinen *Family in Europe* -kurssi ajoittui neljäviikkoisen Diakonia ja vapaaehtoistyö -osion aikaan ja siihen osallistui vapaasti valittavan opintokokonaisuuden opiskelijoita, oli selkeän, opiskelijoita ja yhteistyökumppaneita tyydyttävän opintokokonaisuuden rakentaminen tullut käytännössä mahdottomaksi.

Keväällä 2002 oli yhden opintoviikon valinnaiskursseilla *Aikamme uskonnolliset ilmiöt* 17 opiskelijaa. *Diakonisen palvelutoiminnan aakkoset* -kurssilla oli kuusi opiskelijaa ja toiminnallinen osuus toteutettiin osallistumalla Yhteisvastuu-keräystempaukseen oppilaitoksessa ja kehitysvammaisten asumisyksikön Päivölän toimintaterapiatilojen muuttotalkoisiin. Opiskelijoille tiedotettiin myös ensimmäistä kertaa mahdollisuudesta kerätä työssäoppimisella PALKIn hankkeissa Diakonisen palvelutoiminnan aakkoset -kurssin jatkoksi yhden opintoviikon valinnainen kurssi *Diakonisen palvelutoiminnan aakkoset 2*. Kiinnostus oli kuitenkin melko vähäistä ja myöhemminkin tilaisuuteen ovat tarttuneet vain yksittäiset opiskelijat.

Syksyllä 2002 ei vapaasti valittavia opintoja ollut, koska oppilaitoksen lähihoitajakoulutuksen nuorisoryhmien sisäänotto oli tässä vaiheessa muuttunut kerran vuodessa tapahtuvaksi. Myös lukukaudesta toiseen jatkuva vapaasti valittavien opintojen työelämäyhteistyö katkesi.

Opintoviikon mittaiselle *Aikamme uskonnolliset ilmiöt* -valinnaiskursseille osallistui 18 opiskelijaa.

Lähimmäispolkua lyhyemmin tai pidempään kulkeneiden eri ryhmien opiskelijoiden palautteita tarkastellessa nousee esiin uuden tiedon saaminen ja kokemukset:

- Sain uusia näkökulmia diakoniatyöstä, tietoni niistä asioista olivat todella suppeat.
- Hyödyllisintä jaksossa oli se, että näin mitä vapaaehtoistyö on.
- Tämä oli minusta tosi kiva kurssi, koska en tiennyt näin teoriassa diakoniasta mitään.

– Tiedän myös, mitä vapaaehtoistyöntekijä voisi tehdä. Toisaalta olen nähnyt sen, että vapaaehtoistyöntekijällä ei ole välttämättä helppo työ.

Lähimmäisyys ammatissa -oppimispolun valinnaiset ja vapaasti valittavat kurssit ja niiden osallistujamäärät lukukausittain käyvät ilmi seuraavista taulukoista.

LÄHIMMÄISYYS AMMATISSA -oppimispolun valinnaiset 1 ov:n kurssit:

KURSSI	OSALLISTUJAMÄÄRÄT				
	Syksy 2000	Kevät 2001	Syksy 2001	Kevät 2002	Syksy 2002
Aikamme uskonnolliset ilmiöt	27	27	29	17	18
Diakonisen palvelutoiminnan aakkoset	19	9	-	6	-

LÄHIMMÄISYYS AMMATISSA -oppimispolun vapaasti valittavat opinnot:

KURSSI	OSALLISTUJAMÄÄRÄT				
	Syksy 2000	Kevät 2001	Syksy 2001	Kevät 2002	Syksy 2002
Diakonia, vapaaehtoistyö ja monikulttuurinen hoito (10 ov)	13				
Diakonia ja vapaaehtoistyö (8 ov)		16	18		
Diakonia ja vapaaehtoistyö (8 ov) (4 ov)				4 17	- -

PALKKI Kuntoutuksen opintokokonaisuudessa

Valinnaisten opintojen lisäksi alettiin Kuntoutuksen opintokokonaisuuden alkuosioon, neljän viikon Kunto1 -jaksoon, suunnitella viikon työssäoppimista palvelutoiminnan suuntaiseksi. Kuntoutuksen teoriaopintoihin sisältyvä ajatus vammaisten ja sairaiden ihmisten oikeudesta tasa-arvoiseen ja tasavertaiseen elämään sopii hyvin yhteen diakonian arvopohjan kanssa.

Syksyllä 2000 ryhdyttiin lukukauden alussa kehittämään uudenlaista Kunto1 -jaksoa. Yhteistyökumppaneiksi lähtivät CP-yhdistys ja sen päiväkeskus Vuosaassa ja Touhula, joka on Kallion kotihoidon ylläpitämä muistihäiriöisten vanhusten päiväkeskus. Opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat ryhminä viriketoimintaa sekä Touhulassa että retkiä Vuosaaren päiväkeskuksen asiakkaiden kanssa. Ryhmät myös vaihtoivat keskenään toimintapaikkoja siten, että kaikille opiskelijoille tuli kokemusta sekä vanhusten että cp-vammaisten kanssa toimimisesta. Jakson päätti Elämä Lapselle -konsertti Olympiastadionilla, jonne opiskelijat avustivat kymmeniä pyörätuolissa olevia CP-vammaisia nuoria. Opiskelijat hoitivat tehtävänsä innolla ja vastuullisesti kaatosateesta ja tungeksivasta yleisöpaljoudesta huolimatta. Erityisen tärkeäksi koettiin vaikeavammaisten nuorten tasavertainen vuorovaikutus samanikäisten opiskelijoiden kanssa. Vaikka toteutuksessa oli paljon positiivisia elementtejä, siihen jäi myös paljon kehitettävää. Opiskelijaryhmien suuri koko (yht. 52 opiskelijaa) ja monet uudet tilanteet turhauttivat ja hämmensivät melkoisesti sekä opiskelijoita että yhteistyökumppaneita.

Keväällä 2001 oli mukana huomattavasti vähemmän opiskelijoita, vajaa 40. Opiskelijat voitiin jakaa pienempiin toimintaryhmiin, ja jakson käytännön toteutus oli sujuvampaa. Yhteistyökumppaniksi tuli muistihäiriöisten vanhusten päiväkeskus Touhulan ja CP-yhdistyksen päiväkeskuksen lisäksi Ruskeasuon koulun iltapäivätoiminta. Vieläkin opiskelijat tosin kokivat arkuutta joutuessaan lyhyellä perehdytyksellä heille uusiin ja yllättäviin tilanteisiin.

Syksyllä 2001 vuorossa olivat jälleen suuret opiskelijaryhmät, yhteensä n. 60 opiskelijaa. Tällöin jaksoa toteuttavat opettajat tekivät päätöksen, että opiskelijat ovat pienryhmittäin vain yhdessä paikassa. Sen vastapainoksi reflektioon pyrittiin varaamaan riittävästi aikaa ja siihen kutsuttiin myös yhteistyöpaikkojen edustajia. Tämä rakenne jäi pysyväksi Kunto1 -osion toteutukseen. Opiskelijat ovat pieninä ryhminä pari päivää viikossa työssäoppimisessa ja reflektiopäivänä kokemukset jaetaan koko ryhmälle.

Uusia yhteistyökumppaneita etsittiin aktiivisesti erityisesti Helsingin Diakonissalaitoksen Säätiön puolelta ja tällöin mukaan tulivat vanhustyön yksiköt Kotikallio, Elim ja Scilla. Kunto1 -opiskelijoille avautuivat Ruskeasuon koulun iltapäivätoiminnan lisäksi myös yhteydet Taivallahden koulun erityisopetukseen.

Keväällä 2002 oli Kunto1 -opintokokonaisuudessa jälleen pieni ryhmä, vain 16 opiskelijaa. Uutena yhteistyökumppanina mukaan tuli Alzheimer-yhdistyksen päivätoiminta. Koko ryhmä osallistui jakson lopussa Helsingin Diakonissalaitoksen vanhustyön psykogeriatrisen osaston Elim-Jokipuiston ulkoilupäivään.

Syksyllä 2002 opintokokonaisuuden suoritti 47 opiskelijaa. Nyt uutena yhteistyökumppanina oli 4H-yhdistys, jonka viikonlopun perheleirillä oli avustamassa kuuden opiskelijan ryhmä.

Kunto1 -opintokokonaisuudesta on näin kehittynyt mielekäs ja toteutukseltaan joustava ja onnistunut kokonaisuus, johon projektin loppumisen jälkeen diakoninen palvelutoiminta on asettunut pysyväksi rakenteeksi. Projektin edetessä opiskelijoiden palautteen painopiste vaihtui jakson järjestelyjen kritisoinnista kokemuksiin omien sisäisten kynnysten ylittämisestä vammaisten kohtaamisessa, vanhuksia kohtaan koettujen asenteiden muuttumisesta tai selviytymisestä uusissa tilanteissa. Projektin pohjaksi kaavailuista pedagogisista näkemyksistä reflektiivinen dialogi toteutui erittäin onnistuneesti yhteisten loppureflektioiden mielenkiintoisissa keskusteluissa, joissa oli läsnä edustajia myös työssäoppimisen paikoista.

PALKKI Kunto1-opintokokonaisuudessa (1ov työssäoppiminen)

OSALLISTUNEET OPISKELIJAMÄÄRÄT:				
Syksy 2000	Kevät 2001	Syksy 2001	Kevät 2002	Syksy 2002
52 opisk.	40 opisk.	61 opisk.	16 opisk.	47 opisk.

Diakoninen palvelutoiminta tukihenkilötoimintana

Jo ennen PALKKI -projektin alkua oli Helsingin kaupungin parin sosiaalityöntekijän aloitteesta yhteistyössä hahmoteltu tukihenkilötoimintaa, joka palvelisi erityisesti niitä asiakkaita, joille viralliselta taholta ei ole voitu riittävästi tarjota yksilöllistä tukea. Ylioppilaspohjaisille ryhmille, joilla ei ole perusopinnoissa valinnaiskursseja, suunniteltiin työssäoppimisen osana yhden opintoviikon laajuisen tukihenkilötoiminta ensimmäiselle lukuvuodelle. Tässä toiminnassa opiskelijat käyvät pareittain vanhusten, vammaisten tai muiden tuen tarpeessa olevien luona viikoittain keräten siten opintoviikon verran tunteja. Tapaamisen sisältönä voi olla yhteinen uintiretki vammaisen henkilön kanssa, ulkoilua ja lukemista vanhukselle tai osallistumista tukea tarvitsevien lasten kerhotoimintaan. Tukihenkilötoiminnassa opiskelijat saavat kokemuksen pitkäkestoisesta vuorovaikutussuhteesta ja vastuunottamisesta asiakkaan kohtaamisessa viikosta toiseen.

Tukihenkilötoiminnan koordinointi siirtyi PALKKI-projektin yhteyteen syksystä 2000, jolloin opintonsa aloittavalle ylioppilaspohjaiselle 36 lähihoitajaopiskelijan ryhmälle pidettiin päivän mittainen perehdytys toimintaan ja etsittiin tukihenkilöasiakkaat yhteistyössä ryhmän tuutori-opettajien kanssa. Tarpeen vaatiessa PALKKI-projektin koordinaattori on myös tehnyt ohjauksikäyntejä. Näihin puitteisiin tukihenkilötoiminnan käytäntö sitten vakiintuikin. Vuonna 2001 tukihenkilötoiminnan kesto pidentyi syksyllä opintonsa aloittaneille 56 opiskelijalle lähinnä tukihenkilöasiakkaiden toivomuksesta kahteen opintoviikkoon, mutta opiskelijoiden koettua käytännön liian raskaaksi tiukkatahtisen opiskelun ohella, palattiin entiseen yhden opintoviikon mittaiseen jaksoon.

Tukihenkilötoiminnan yhteistyökumppaneita ovat olleet erityisesti Helsingin kaupungin sosiaaliviraston kehitysvammatyö ja Helsingin Diakonissalaitoksen vanhustyö. Syksyllä 2001 alkoi aktiivi-

nen ja onnistunut yhteistyö Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Diakoniaopiston opiskelijoiden kesken Kallion nuorisokahvilaprojektissa vammaisille ja kehitysvammaisille nuorille. Yhteistyö jatkuu edelleen. Lisäksi vuonna 2002, jolloin tukihenkilötoiminnassa oli mukana 24 opiskelijaa, aloitettiin yhteistyö Diakonissalaitoksen sosiaalitoimen Lastenkaaressa Kontulassa, jossa työskennellään lasten syrjäytymistä ehkäisevästi yhteistyössä lastensuojelun kanssa. Opiskelijat ovat olleet avustajina viikoittaisissa tyttöjen ja poikien kerhoilloissa. Tukihenkilötoiminta antoi opiskelijoiden palautteen mukaan joillekin kipinän hakeutua tiettyyn työssäoppimisen paikkaan tai viitoitti tietä tiettyyn suuntautumiseen lähihoitajan koulutusohjelmaopinnoissa.

Tapahtumat ja tempaukset

Syksyn 2000 Elämä Lapselle -konsertista ja CP-yhdistyksen joulujuhlasta lähtien erilaiset tapahtumat ja tempaukset olivat olennainen osa PALKKI-projektia. Keväällä 2002 PALKKI:n koordinaattori ja valinnaisopintojen opiskelijat olivat aktiivisesti mukana Kallion seurakunnan kanssa yhteistyössä toteutetussa Helsingin Diakoniaopiston Yhteisvastuukeräyksen toimintapäivässä 28.2. Ryhmä opiskelijoita osallistui verenpainemittauksiin ja keuhkojen häkämittauksiin Tapiolan seurakunnan Yhteisvastuutapahtumapäivään 10.4. Espoossa. Neurologisten vammaisjärjestöjen kesäpäivien 29.-30.6. virkistysohjelman avustajina toimi aikuisopiskelijaryhmä Linnanmäellä ja Seurasaarella. Syksyllä 2002 oltiin mukana järjestämässä oppilaitoksessa YK-päivän tapahtumaa. Palkki-projektin päätöseminaari-iltapäivä oli 16.12.2002.

7 YHTEISTYÖN MONET MUODOT PALKKI -PROJEKTISSA

Projektin kannalta tärkeintä yhteistyötä oli yhteistyö oman oppilaitoksen sisällä. Ilman sitä projekti olisi jäänyt toteutumatta. Yhteistyö samoissa tiloissa toimivan Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa oli myös merkittävää. Se toi projektiin vahvan suunnitteluvaiheen panoksen ja diakonisen näkökulman. PALKKI -projektin suunnitteluvaiheessa vuonna 2000 yhteistyötä tekivät Pirjo Hynninen Diakoniaopistosta ja Tapio Pajunen Diakonia-ammattikorkeakoulusta, vuonna 2001 häntä seurasivat Eila Jantunen ja Ilkka Jääskeläinen. Diakoniaopistolta valinnaisopinnoissa ovat olleet mukana opettajat Aini Ikäheimo, Yvonne Lassenius, Elli Oila ja Liisa Saarikoski. Kuntoutuksen alkuosiota on ollut alusta asti toteuttamassa opettaja Birgit Reijonen. Hänen lisäksi mukana ovat olleet opettajat Sari Kähtävä, Riitta Laine, Rauno Peltola, Pirjo Rintala, Terhi Saarinen ja Tuula Udd. PALKKI -projektin koordinaattorina toimi Pirjo Hynninen lukuun ottamatta syksyä 2001, jolloin koordinaattorina toimi opettaja Birgit Reijonen.

Projektin keskivaiheilla keväällä 2001 tekivät opettajat Pirjo Hynninen, Marna Lehmusojja, Lea Leveelahti ja Liisa Saarikoski Helia-ammattikorkeakoulun täydennyskoulutuksen työelämäopintoihin liittyen projektityön TOPI 2000, jossa he kartoittivat PALKKI -projektin tilannetta, sen tulevaisuuden näkymiä ja liittymistä oppilaitoksen työssäoppimiseen, muuhun kehittämistyöhön ja oppilaitoksessa toteutettuun EU-rahoitteiseen Oppimisverkkojen kutojat -projektiin. Projektityö auttoi tuntuvasti hahmottamaan projektin suuntaamista.

Yhteistyötä Helsingin Diakonissalaitoksen diakoniatoinen kanssa tehtiin mahdollisimman monimuotoisesti, mutta pitäen mielessä myös lähihoitajaopiskelijoiden mahdollisuudet ja toiveet. Yhteistyöneuvotteluja pidettiin ja kokeiluja tehtiin eri toimipisteiden kanssa. Joissakin aukeni hedelmällinen yhteistyö, joistakin oli opiskelijoiden nuoruuden, kokemuksen vähäisyyden tai muun syyn vuoksi kokeilun jälkeen luovuttava. Pääsääntöisesti yhteistyö oli kuitenkin antoisaa ja hyvin toimivaa puolin ja toisin.

Muita työelämäyhteistyökumppaneita ehti projektin aikana olla kymmeniä. Jotkut tulivat kuvioihin opiskelijan kiinnostuksen tai jo olemassa olevien kontaktien kautta, kuten esim. Karjaan suomalainen seurakunta tai Islamilainen päiväkotit, ja ne olivat mukana vain kerran. Toisista yhteistyökumppaneista tuli pitkäaikaisia: Helsingin kaupungin Kallion kotihoito ja Pohjoisen sosiaalikeskuksen kehitysvammatyö olivat mukana alusta lähtien, samoin alkuvaiheissa mukaan tulivat CP-yhdistys, Alzheimer-yhdistys, Taivallahden ja Ruskeasuon koulut. Myöhemmin mukaan tullut ja pysyväksi yhteistyökumppaniksi jäänyt 4H-yhdistys toi perheleirin ja tapahtumien kautta omanlaistaan näkökulmaa.

Yhteistyön tiivistymäksi Diakoniaopiston lähialueella muodostui PALKKI -yhteistyöryhmä, johon aluksi kuuluivat edustajat Kallion kotihoidosta, sen muistihäiriöisten päiväpaikka Touhulasta, Kallion seurakunnasta ja Koskelan sairaalasta. Työryhmässä pohdittiin lähinnä yhteistyön kulkua koskien opiskelijoiden osallistumista sairaalasta kotiutuneiden tukemiseen ns. Kotiuttamispalveluhankkeen puitteissa. Myöhemmin Koskelan sairaalan kotiuttaja ei enää ehtinyt kokouksiin mukaan ja ryhmään liittyi edustaja 4H -yhdistyksestä. Yhteistyöryhmän rooli suunnittelu-, reflektio- ja ideointiryhmänä siten laajeni.

PALKIn toiminnasta yhteistyöryhmätyöskentely, tukihenkilötoiminta ja vapaasti valittavien opintojen työssäoppimiskokeilut ovat olleet mukana Oppimisverkkojen kutojat -projektissa ja saaneet myös rahoitusta sitä kautta.

8 PROJEKTIN TULOKSIA JA ARVIOINTIA

Diakonisen palvelutoimintaprojektin aloittaminen oli osa pyrkimystä selkiyttää oppilaitoksen kristillistä arvopohjaa diakonista roolia vahvistamalla (Helsingin Diakoniaopiston toimintasuunnitelma vuodelle 2000, 1999). Lähihoitajakoulutuksessa oli ollut alusta lähtien valinnaisissa opinnoissa opintokokonaisuus *Diakonia, vapaaehtoistyö ja monikulttuurinen hoito*. Istuttamalla diakonia soveltuvasti osaksi muutakin opetusta haluttiin antaa kosketus diakoniaan, kristilliseen palveluun niillekin opiskelijoille, jotka eivät valitse sitä valinnaisena. Tämä projektissa onnistuikin.

Laaja yhteistyö, jossa pyrittiin kuuntelemaan sekä työelämän että opiskelijoiden ääntä ja sovittamaan niitä oppilaitoksen ja opetussuunnitelman puitteisiin, antoi tavoitteiden mukaisesti opiskelijoille mahdollisuuden osallistua erilaisiin työelämälähtöisiin lyhyt- ja pitkäkestoisiin projekteihin ja palvelutehtäviin. Näin vastattiin diakonisella palvelutoiminnalla osaan työssäoppimisen tarpeesta. Yhteistyökumppaneiden joustavuus ja innovatiivisuus antoi myös mahdollisuuden luoda uudenlaisia tapoja toteuttaa työssäoppimista.

Luontevien yhteistyömahdollisuuksien löytyminen ammattikorkeakoulun ja oman oppilaitoksen opiskelijoiden kesken oli myös eräs perustavoitteista. Vaikka monia eri kokeiluja tehtiin ja yhteistyötilanteita suunniteltiin, ei laajempaa ja pysyvämpää yhteistyötä saatu aikaan. Jotkin yksittäiset yhteistyöhankkeet, kuten Kallion nuorisotalolla järjestetty vammaisten nuorten kahvila, onnistuivat silti hyvin ja olivat antoisia kaikille osapuolille. Hankkeeseen mukaan lähteneet opiskelijat jäivät toimintaan koko opiskeluajakseen ja väräsivät myöhemmin uusista ryhmistä itselleen jatkajia.

Erityiseksi tavoitteeksi oli myös asetettu toisaalta löytää itsenäisiä haasteita aktiivisille opiskelijoille ja toisaalta tukea teoriaopinnoissa heikommin menestyvien opiskelijoiden yksilöllistä ammatillista kehittymistä. Molemmista haasteista onnistuttiin kohtalaisesti: aktiivisille opiskelijoille oli enimmäkseen mahdollista löytää riittävän haastavia ja itsenäistä suoriutumista vaativia paikkoja, kuten esim. Stoori -päihdekahvila. Toisaalta löydettiin myös paikkoja, joissa nuorempi ja kokemattomampi opiskelija saattoi menestyä saamansa tuen turvin. Haastavien työssäoppimispaikkojen mukana nousi teorialailla esiin monenlaista ammatillista ja eettistä pohdintaa, joka toimi opiskelijoiden henkilökohtaisen ammatillisen kasvun prosessin kaikupohjana.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOSUUNNITELMAT

Helsingin Diakoniaopiston visioon, strategiaan ja arvopohjaan on kirjattu oleellisena osana uskollisuus diakonialle, kristilliselle palvelulle. PALKKI -projekti osoitti, että diakonia voi olla elävä osa oppilaitoksen toimintaa silloinkin, kun ei suoranaisesti kouluteta diakonian ammattilaisia. Oppilaitoksen arjessa elävä diakonia on myös osaltaan luomassa oppilaitoksen omaleimaisuutta. Projekti ja sen jälkeinen aika on myös osoittanut, että diakonia helposti hukkaantuu nykyiseen nopeatempoiseen koulutuksen reunaehtojen ja rakenteiden muutokseen.

Jos todella halutaan, että diakonia on elävä osa oppilaitosta, sen toteutumiselle on luotava mahdollisuudet opetussuunnitelman rakenteissa ja jatkuvasti ylläpidettävä niitä käytännön toteutuksessa huolimatta toteuttajista, resursseista ja opiskelijamäärän vaihteluista. Jo TOPI 2000 -raportin johtopäätöksissä todettiin keväällä 2001: *“PALKIn kannalta perustavaa laatua olevia kysymyksiä ovat sisällöllisen erityisyyden säilyminen, riittävät resurssit ja opiskelijoiden kiinnostus PALKKIa kohtaan”*.

Sisällöllisen erityisyyden säilymisen ja opiskelijoiden kiinnostuksen kannalta tärkeää on tiedotus. Opettajille, opinto-ohjaajille jne. järjestetään vuosittain erilaista koulutusta ja oppilaitoksen kehittämissäpäivissä sivutaan monenlaisia pedagogisia ym. aiheita. Kuitenkin oppilaitoksen nimessäkin esiintyvä ”diakonia” on monelle vieras tai epämääräinen käsite. Diakonian perusteiden selventäminen ja keskustelu siitä, mitä diakonia oppilaitoksessamme käytännössä voisi tarkoittaa, olisi tarpeellista. Opiskelijoiden kannalta oleellista on, että he saavat riittävän ajoissa tarpeeksi tietoa esim. Lähimmäispolun vaihtoehtoista tai muusta mahdollisuudesta osallistua diakoniseen palvelutoimintaan.

Tiedotuksen lisääntyminen ja herännyt kiinnostuskaan eivät riitä, ellei luoda ja ylläpidetä rakenteellista mahdollisuutta osallistua. Vapaasti valittavien kurssien muodostumisen rakenteellinen sekavuus tai selkeys sekä valinnaiskurssien ajankohta ja tarjonta ovat ratkaisevan tärkeitä sen suhteen, miten herännyt kiinnostus kanavoituu osallistumiseksi. Toimintaan tarvitaan myös riittävästi resursseja sekä innostuneita ja asiaan sitoutuneita toteuttajia.

LÄHTEET

Diakoninen palvelukeskus - PALKKI, projektisuunnitelma, 2000

Helsingin Diakoniaopiston oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma,
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja, 2002

Helsingin Diakoniaopiston toimintasuunnitelma vuodelle 2000, 1999

Helsingin Diakoniaopiston työssäoppimisen toteuttamis- ja kehittämissuunnitelma 1999

Helsingin Diakoniaopiston visio ja strategiasuunnitelma 2000-2002, 1999

Hynninen, Pirjo, Lähimmäisenä ammatissa.

Artikkeli Oppimisverkkojen kutojat -projektin julkaisussa Lähihoitajan ammatti.
Oppilaitoksen ja työelämän yhteinen koulutustehtävä, 2003

Lehmusojja, Marna, Oppimisverkkojen kutojat -projekti työssäoppimisen kehittäjänä.

Artikkeli Oppimisverkkojen kutojat -projektin julkaisussa Lähihoitajan ammatti.
Oppilaitoksen ja työelämän yhteinen koulutustehtävä, 2003

Oppimisverkkojen kutojat –projektin loppuraportti 01.03.2004

Sarja, Anneli: Dialogioppiminen pienryhmässä, Jyväskylä Studies in Education,
Psychology and Social Research 160, Jyväskylä 2000

Työelämäyhteistyön kehittäminen diakonisen palvelutoiminnan eli PALKIn kautta,
TOPI 2000 -raportti, 2001

Vilppola T.: Julkaisematon esitelmä ”Syrjäytymisestä selviytymiseen” -symposiumissa
21.4.1995 Oulun yliopistossa.

HELSINGIN DIAKONIAPISTON TYÖELÄMÄYHTEYDET JA TYÖSSÄOPPIMISEN KEHITTÄMINEN

LIITE 1
29.9.2000

Toimintayksikkökohtainen yhteistyö

Näytöt	
Työelämä-yhteyksiin liittyvä opettajien koulutus	Nuorisosteen näytöt
Opettajien työelämäjaksot	Näyttöjen suunnittelu ja kokeilu yhdessä työelämän kanssa
Kytkentä Kehittämishankkeisiin	Näytön vastaanotto-koulutus Aikuiskoulutuksen kehittäminen
Työpaikka-ohjaajien koulutus	Kytkentä kehittämiss-hankkeisiin
Opettajasta työpaikka-ohjaajien kouluttajaksi	Kytkentä kehittämiss-hankkeisiin

Erityispetoksen työssäoppimisen kokeilut ja kehittäminen

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen työssäoppimisen kehittäminen

Innovatiivinen työpajaprojekti

Koordinaatioryhmä: Helsingin sosiaali- ja terveystoimen keskeisen ja pohjoisen alueen, Helsingin Diakonissalaitoksen säätiön ja oppilaitoksen edustajat.

Hoidon- ja huolenpidon sekä vanhuksien yhteistyöryhmät	Sairaanhoidon ja huolenpidon yhteistyöryhmät	Kuntoutumisen tukemisen ja vammais-työn yhteistyöryhmät	Kasvatuksen yhteistyöryhmä	Diakonisen palvelutoiminnan kokeilut HDO/DIAK Alppikatu Osallistuminen erilaisiin yhteishankkeisiin
<ul style="list-style-type: none"> • Pakilan sairas- ja vanhainkoti • Koskelan sairaalan akuutin hoidon osastoja • Suursuon sairaalan akuutin hoidon osastoja • Diakonissalaitoksen vanhustyö 	<ul style="list-style-type: none"> • Koskelan sairaalan akuutin hoidon osastoja • Suursuon sairaalan akuutin hoidon osastoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Sofianlehdon alue ja Killinmäki • Rinnekoti 	<ul style="list-style-type: none"> • keskeisen ja pohjoisen alueen päiväkoteja ja ala-asteen luokkia 	<ul style="list-style-type: none"> • Nuorten kriisipiste • Kodittomien naisten asumis- ja tukipalvelut • CP-yhdistys, Lasten ja nuorten vapaa-ajan toiminta

Keskisen ja pohjoisen alueen kotihoito

- Perhetyö- ja kotihoito osana aikuisten lähihoitajakoulutusta
- Tukihenkiötoiminta osana ylioppilaispohjaista lähihoitajakoulutusta
- Tutustumisjakso sosiaali- ja terveysalan työhön ja asiakkaisiin osana peruskoulupohjaista lähihoitaja-koulutusta.

LIITE: Kaavio Helsingin Diakoniaopiston työssäoppimisen kehittämissuunnitelmasta 1999